

De zeven doorgaande lijnen van het IKC

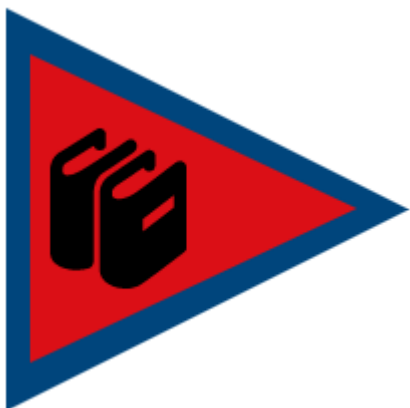
Frank Studulski, Puk Witte en Joke Kruijer
Juni 2020

De doorgaande lijn is een belangrijk begrip in het integraal kindcentrum. Heb je het over het IKC, dan heb je het al snel over de doorgaande lijn. De doorgaande lijn dreigt echter, net als het IKC zelf, een behoorlijk containerbegrip te worden. In veel publicaties worden de horizontale (door de dag heen) en verticale (een opbouw naar leeftijd) doorgaande lijnen onderscheiden, maar in ons werk met en voor IKC's onderscheiden we er meer. En dat leidt tot spraakverwarring. Want bedoelt de IKC-directeur hetzelfde met de doorgaande lijn als de pedagogisch-medewerker, de leerkracht of de coach? Hoogste tijd dus voor opheldering.

In dit paper beschrijven we zeven doorgaande lijnen van het IKC die wij in het veld ontwaren. Bij elke doorgaande lijn geven we een toelichting en beschrijven we manieren om aan die doorgaande lijn te werken en relevante aspecten daarbij. Daarna kijken we nog wat de wet zegt over de doorgaande lijn en staan we kort stil bij nut en noodzaak van doorgaande lijnen.

1 De inhoudelijke doorgaande lijn 0-12

Misschien wel de bekendste en belangrijkste doorgaande lijn in het kindcentrum is de inhoudelijke doorgaande lijn. De lijn die maakt dat kinderen van 0 tot 12 (of 2 tot 12) een ononderbroken ontwikkeling kunnen doormaken. Dat kan bijvoorbeeld door afstemming van werkwijzen en inhoudelijke thema's in de voor- en vroegschoolse educatie en kinderdagopvang en onderbouw van de basisschool. Als (peuter)opvang en de onderbouw hetzelfde programma hanteren, is dat al een eerste stap. Als ze ook afstemmen over gezamenlijke thema's is dat al weer een stapje verder. Naast de lijnen van peuters naar kleuters kun je bijvoorbeeld ook kijken naar doorgaande lijnen tussen onderwijs en BSO, bijvoorbeeld op het gebied van cultuureducatie en motorische ontwikkeling.

Voorbeelden en aspecten van het werken aan een inhoudelijke doorgaande lijn

Overdracht

Bij de overgang van kinderen van bijvoorbeeld naar voorschool naar school, wordt er vaak schriftelijke ('koud') of mondeling ('warm') informatie over het kind overgedragen. Soms zijn er binnen een gemeente afspraken over een uniform overdrachtsformulier, vaak in het kader van het VVE-beleid. Uit onderzoek blijkt dat een goede informatieoverdracht op twee manieren invloed heeft op een goede doorlopende ontwikkellijn van kinderen. Ten eerste heeft een kindvriendelijke overgang positieve effecten op kinderen, gezinnen en personeel. Kinderen voelen zich sneller thuis in de klas en ouders bouwen een vertrouwensrelaties op met de nieuwe leerkracht. Daarnaast zijn professionals van voorschoolse voorzieningen en basisscholen samen in staat om continuïteit in de ontwikkeling aan te brengen (Rooker e.a, 2017).

Overleg

Om te komen tot een goede inhoudelijke doorgaande lijn is onderlinge afstemming van belang. Eén van de aandachtspunten hierbij is dat de kinderopvang en het onderwijs in de praktijk andere werktijden hebben en dat er, met name bij pedagogisch medewerkers die hiervoor geen taakuren krijgen, soms ook weinig tijd is voor die afstemming. Voor meer informeel contact is een goede verstandhouding van belang. Uit recent onderzoek (Verheijen-Tiemstra, Ros en Vermeulen, 2020) blijkt dat juist de onderlinge verstandhouding vaak een knelpunt is vanwege (ervaren) ongelijkwaardigheid en verschillende taakopvattingen.

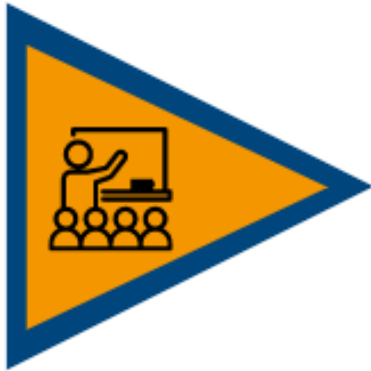
Een gemengde peuter / kleutergroep

In een peuter / kleuterklas lopen de peuters en de kleuters door elkaar. Het is meer dan wennen. Dit staat op het verlanglijstje bij verschillende scholen, maar de regels werpen belemmeringen op. In de Kamerbrief Onderwijsachterstanden (mei 2020) geeft de minister aan meer onderzoek te willen doen naar gevolgen van drie- en vierjarigen samen in één groep op het welbevinden van de kinderen en het educatieve aanbod, alvorens meer wettelijke ruimte te bieden aan dergelijke groepen. Wel gaat het ministerie een handreiking opstellen die kan helpen om te beoordelen welke mogelijkheden er binnen de huidige wettelijke kaders zijn om peuters en kleuters in één groep te bedienen. Kinderen die bij de kinderopvang verblijven, kunnen als activiteit wel samen spelen met de kleuters. Er moet dan een risico-inventarisatie worden gemaakt.

Afstemming aanbod school en bso

In sommige kindcentra worden de onderwijsactiviteiten en bso-activiteiten inhoudelijk en organisatorisch op elkaar afgestemd en zijn soms zelfs niet meer van elkaar te onderscheiden. Er ontstaat dan een doorgaande lijn in het hele-dag-aanbod. In een beperktere variant kan het gaan om afstemming rondom thema's, zodat activiteiten op school en vrije tijd elkaar versterken.

2 De pedagogische en didactische doorgaande lijn

Onderwijs en kinderopvang die samen werken in een IKC zullen ook kijken naar pedagogische en didactische uitgangspunten die men gezamenlijk na wil streven. Naast de gebruikelijke pedagogische uitgangspunten (zoals veiligheid), kan het bijvoorbeeld ook gaan om begrippen als zelfstandigheid, ontwikkelen van talenten, gezondheid of aandacht voor taal. Scholen die werken op basis van een specifieke aanpak, zoals Montessori of Dalton, zullen het wellicht belangrijk vinden dat de kinderopvang ook op basis van deze principes werkt. Kinderen voelen zich vertrouwd met bekende gezichten, dezelfde rituelen en gewoonten. Ook vieringen zou je daarom kunnen rekenen tot deze doorgaande lijn.

Voorbeelden en aspecten van het werken aan de pedagogische en didactische doorgaande lijn

Professionalisering

Een goede manier om aan de pedagogische en didactische doorgaande lijn te werken is om de professionals van de opvang en de school dezelfde professionaliseringsactiviteiten aan te bieden. Dat kan bijvoorbeeld gaan om een training voor een bepaald VVE programma of juist een programma voor sociale veiligheid. Een andere manier is de kinderen een uur te filmen en de beelden dan gezamenlijk te bekijken en te bespreken. Zo ontwikkelen professionals een zelfde en herkenbaar pedagogisch handelingsrepertoire en vocabulaire.

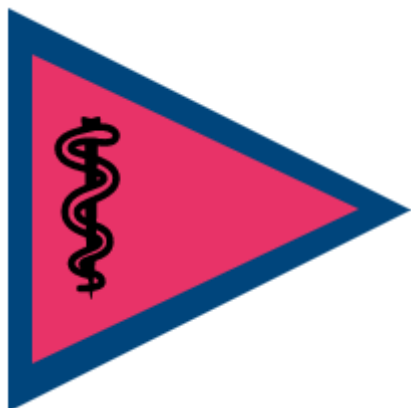
Kindvolgsysteem

Voorschoolse voorzieningen, basisscholen en wellicht ook de buitenschoolse opvang van een IKC, kunnen werken aan een eenduidige en doorlopend kindvolgsysteem. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, systemen blijken in de praktijk niet altijd op elkaar aan te sluiten. Een goed kindvolgsysteem begint bij goede observatie- en volgsystemen. Daarbij is het belangrijk dat het pakket in inhoud en taal aansluit bij de eigen pedagogische en didactische uitgangspunten.

Gevarieerde pedagogiek

Voor kinderen die lange dagen, bijvoorbeeld van 8.00 uur tot 19.00 uur, in het kindcentrum zijn, is het belangrijk dat er voldoende afwisseling is, zowel qua activiteiten als ruimten. Er zijn momenten waarop kinderen leren, maar er zijn gedurende de dag ook momenten waarop zij spelen, lummelen, vrienden maken of sporten. Op een langere dag dan de gebruikelijke schooldag is ruimte voor een meer gevarieerde pedagogiek: initiatief nemen, inspanning leveren, presteren, concentreren, conflicten oplossen, samenwerken, stil zijn en het uiten van gevoelens kunnen aan bod komen (uit: Handboek Kindcentra, 2017).

3 De doorgaande lijn in zorg

Voor kinderen waarbij er bijzonderheden zijn in hun ontwikkeling kan het extra helpend zijn als er een doorgaande lijn is van zorg en ondersteuning. Deze doorgaande lijn komt kijken bij de overgang van peuter naar kleuter, van school naar buitenschoolse opvang en van onderwijs naar zorg. Afhankelijk van welke partners vertegenwoordigd zijn binnen het IKC kunnen er afspraken worden gemaakt waardoor een kind zo vloeiend mogelijk begeleid wordt.

Voorbeelden en aspecten van het werken aan de doorgaande lijn in zorg

Vorbereiden van goede ondersteuning

Op de peuteropvang kan reeds gekeken worden of een kind een extra ondersteuningsbehoefte heeft. Zo kan een IB'er overleggen met pm'ers en een kind observeren om op basis daarvan vast na te denken over passende ondersteuning op school. Binnen sommige IKC's heeft de IB'er hier een vast aantal uren voor. Er kan vroegtijdig gekeken worden of de school de juiste ondersteuning kan bieden en anders kan met ouders worden onderzocht of er misschien een school is die de doorgaande lijn in zorg beter kan garanderen. (let wel: een leerling mag zich hoe dan ook aanmelden en een school heeft dan wel zorgplicht voor de leerling!).

Samenwerking met Jeugdzorg

In sommige IKC's participeren Jeugdzorg-partners, in dat geval is Jeugdzorg nabij en kunnen onderwijs en zorg vloeiend in elkaar overgaan. Partners kunnen gebruik maken van elkaars expertise en hun handelen rondom een kind eenvoudig op elkaar afstemmen.

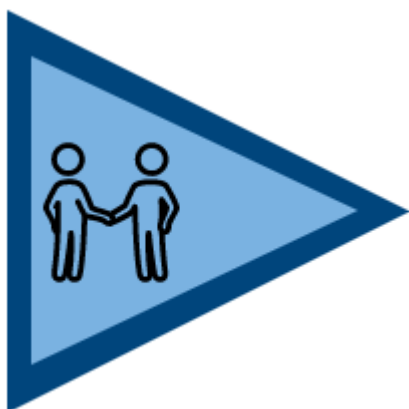
Samenwerking regulier onderwijs en sbo

Verschillende scholen/IKC's verkennen de mogelijkheden om flexibeler met de overgang van regulier onderwijs naar s(b)o om te gaan. Het ministerie vindt dit een interessante ontwikkeling en zette in 2018 het vierjarige 'experiment invlechting' uit (OCW, 2018), waarbinnen scholen die met invlechting aan de slag willen hiervoor experimenteerruimte wordt geboden. Binnen een IKC waar zowel regulier en s(b)o gehuisvest zijn, is deze invlechting logistiek eenvoudig te realiseren.

Praktijkvoorbeeld: integraal Kindcentrum

KC De Borgele in Deventer is KindCentrum voor kinderen van 0 tot en met 18 jaar met een (academische) basisschool, speciaal onderwijs (cluster 3), kinderopvang en een orthopedagogisch dagcentrum. Het KindCentrum heeft een uniek aanbod met kennis op uiteenlopende vlakken. Maar met één gemeenschappelijk belang: de ontwikkeling van uw kind. Zo leert men van elkaar. Door de verschillende partners heeft ieder kind de mogelijkheid het beste te krijgen van verschillende soorten onderwijs, opvang en zorg. Ieder kind doet mee, ongeacht zijn of haar ondersteuningsvraag.

4 De doorgaande lijn in ontvangstbeleid

Wie gaat (aanstaande) ouders ontvangen en rondleiden als zij interesse hebben in de opvang, de school en/of het IKC? Hoe wordt de samenwerking gepresenteerd? Wat vertel je hen over de opvang en het onderwijs? En hoe laat het IKC op de website zien dat opvang en onderwijs in elkaar overlopen? Zijn er regels voor opvang en onderwijs apart, of zijn er IKC-regels? Als ouders vragen hebben bij de ontvangst, is het van belang dat de rondleider vragen over onderwijs én opvang in voldoende mate kan beantwoorden.

Voorbeelden van werken aan de doorgaande lijn in ontvangstbeleid

Ff spieken

Een van de belangrijkste voordelen van een IKC (of een brede school) is het *nabijheidsprincipe*. In de praktijk is dat heel zichtbaar. Kinderen die bij het consultatiebureau een indicatie voor VVE krijgen, kunnen met de ouders en de verpleegkundige even meelopen naar de peuterspeelzaal die in hetzelfde gebouw zit. Dat is enorm drempelverlagend voor sommige ouders.

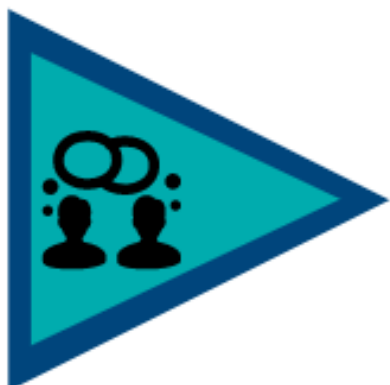
Website

Zich oriënterende ouders zullen zich vaak oriënteren aan de hand van de website. Is er een opvangwebsite, een schoolwebsite en/of een IKC-website? Maak de onderlinge samenhang hier duidelijk: wat is van het IKC; wat doen de organisaties samen? Betekent het inschrijven van je kind voor de opvang op 0- of 2-jarige leeftijd met 4-jarige leeftijd een automatische plaatsing op de basisschool, of moet een kind daar apart worden aangemeld (met name van belang daar waar er wachtlijsten gehanteerd worden)?

Open dagen

IKC's en de partners kiezen soms voor individuele rondleidingen, soms voor open dagen/informatieochtenden. Het voordeel van een groepsgewijs ontvangst is dat er meer mogelijkheden zijn om het ontvangst gezamenlijk te doen. Is er sprake van een echte IKC-leider die goed thuis is in het onderwijs en de opvang, dan kan deze de ontvangst uiteraard ook zelfstandig doen.

5 De doorgaande lijn in ouderbetrokkenheid

In een doorgaande lijn kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten hun visie op het omgaan met ouders op elkaar afstemmen. Hierbij kan worden gedacht aan de manier waarop oudergesprekken worden gevoerd, wat er van ouders wordt verwacht en wat ouders van de kinderopvang en school kunnen verwachten.

Het is goed om de verschillende vormen van ouderbetrokkenheid te onderscheiden. Een gebruikelijke indeling is:

- Ouderbetrokkenheid bij de kindontwikkeling, deze betrokkenheid vindt grotendeels thuis plaats, maar kan door de professional worden gestimuleerd met advies en materialen.
- Ouderparticipatie, waarbij ouders actief participeren binnen het IKC. Dat kan in een formele rol zijn, zoals de MR en OC, of informeel met het verlenen van hand- en spandiensten.
- Daarnaast is er de betrokkenheid van het IKC bij het gezin, waardoor er goed zicht is op de thuissituatie van het kind.

Voorbeelden en aspecten van werken aan de doorgaande lijn in ouderbetrokkenheid

Samen beleid maken

Om een goede doorgaande lijn in ouderbetrokkenheid te ontwikkelen in een IKC is het voor de betrokkenen vaak van belang om het ouderbetrokkenheidsbeleid opnieuw tegen het licht te houden:

- Wat doen we nu?
- Wat zijn de doelen van ons ouderbetrokkenheidsbeleid?
- Zijn we daarover tevreden?
- Wat zouden we anders willen doen?
- Hoe ziet dat eruit voor de verschillende fases in de ontwikkeling van een kind (ouders van een baby betrek je op een andere wijze dan van een leerling uit groep 8)?

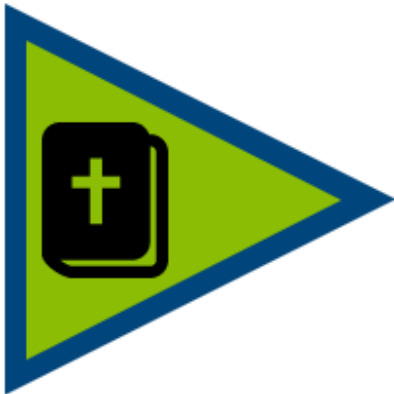
Eén ouderplatform

Veel communicatie met ouders vindt tegenwoordig digitaal plaats, via ouderportals. Vaak zijn dat voor kinderopvang en school nog verschillende platforms. Voor ouders is dit niet alleen onhandig (twee apps, twee wachtwoorden), maar het is ook niet eenduidig. Het is fijn als een ouder een bericht wil sturen over een voorval met het kind (“gisteren buikgriep gehad, let vandaag even op”), dit in één keer naar leerkracht (school) en pm’er (BSO) gestuurd kan worden.

Inspraak: de IKC-raad

In sterk geïntegreerde IKC’s bestaat de behoefte ook de inspraak te integreren en toe te werken naar een IKC-raad. Op deze manieren kunnen vraagstukken integraal benaderd, wordt dubbel werk voorkomen en sluit de inspraak aan bij de samenwerking binnen het IKC. Door wet- en regelgeving (waarover later meer) is het niet volledig mogelijk de reguliere medezeggenschapsorganen op te heffen, maar als partijen ervoor opstaan, zijn er verschillende manieren om zo’n IKC-raad vorm te geven. Het Landelijk steunpunt brede scholen heeft een Handreiking kindcentrumraad (Jansen e.a., 2014) uitgebracht, waarin drie modellen worden onderscheiden.

6 De doorgaande lijn in identiteit

Sommige IKCs vinden het belangrijk om ook op het gebied van de levensvisie een doorgaande lijn te ontwikkelen. Zo kan het zijn dat een christelijke school een christelijke opvang zoekt en een Vrije school een kinderopvang op antroposofische basis. Als kinderopvang en school vanuit eenzelfde levensvisie handelen, dan is het ook mogelijk om hierbinnen te werken aan een doorgaande lijn, waarbij bijvoorbeeld een periode hetzelfde thema of bijbel-verhaal in het hele IKC centraal staat of vieringen gezamenlijk worden vormgegeven.

Voorbeelden en aspecten van werken aan de doorgaande lijn in identiteit

Het goede gesprek

Het vormgeven aan de identiteit vraagt om een goede dialoog tussen opvang en onderwijs. Er is veel variëteit in de beleving van identiteit. Daarom is het juist van belang om met elkaar het gesprek aan te gaan over de aspecten van de identiteit die men belangrijk vindt en deelt. Waarom doen we dit, wat is de bedoeling? Wat betekent het, wat doen we aan de identiteit (dagopening, bidden, vieringen, kleding,...)? En op welke manier vullen de kinderopvang en het onderwijs elkaar daarin aan?

Vrijheid van onderwijs

Het bijzonder onderwijs mag aan ouders van leerlingen vragen de grondslag en de richting van de school te onderschrijven. Dit geldt niet voor de opvang. Een bijzondere school die werkt met een dergelijke onderschrijvingsplicht, moet zich realiseren dat er mogelijk kinderen van 0 tot 4 in het IKC binnenkomen die de grondslag en richting niet onderschrijven. Waarschijnlijk zal dit aandeel kinderen niet groot zijn; veel ouders zullen een andere keuze maken als ze weten dat ze hun kind niet willen laten doorstromen naar de school. Dit betekent dat de leerling- en ouderpopulatie van de opvang homogener zal worden dan in een losstaande kinderopvanglocatie het geval zijn. Een dilemma voor opvangorganisaties die het voordeel zien van IKC-vorming of opvang willen stimuleren onder bevolkingsgroepen waar arbeidsparticipatie van vrouwen nog geen gemeengoed is, maar anderzijds segregatie willen tegengaan. In de praktijk zien we vaak dat het onderwijs dat werkt met een onderschrijvingsplicht zelf opvang (en dan met name peuteropvang) organiseert.

7 De administratieve doorgaande lijn

Opvang en scholen die in één gebouw zitten, kunnen het ouders makkelijker maken door de administratie af te stemmen. Ouders waarderen het als ze bij de aanmelding voor de school niet opnieuw alle (adres)gegevens hoeven in te vullen. In de praktijk blijkt vaak dat ouders dat ook al *verwachten*: het kind is naar de opvang gegaan van het IKC, dan zal het ook wel ingeschreven zijn bij de basisschool?! Als er twee basisscholen in het gebouw zitten is dit natuurlijk niet vanzelfsprekend, maar ook dan zijn er vereenvoudigde procedures mogelijk. En denk ook aan het doorgeven van een verhuizing of een ziekmelding van een kind: moet dat zowel bij de school als bij de BSO gebeuren?

Voorbeelden en aspecten van werken aan de administratieve doorgaande lijn

Eén loket benadering

Door wet- en regelgeving zal het soms nodig zijn formele zaken bij de instelling te regelen: ouders hebben immers een contact bij de kinderopvang en niet met het IKC. Toch is er door een gezamenlijk loket te voeren en goed aan te geven voor welke organisatie(s) een melding of mutatie bedoeld is, de administratie te vereenvoudigen en te laten aansluiten bij de manier waarop de partners binnen het IKC samenwerken.

Overeenkomst informatieoverdracht

Het is verplicht om ouders toestemming te vragen voor de informatieoverdracht van de ene organisatie naar de andere. Dit kan door ouders bijvoorbeeld bij inschrijving en daarna bij een overstap van de ene naar de andere organisatie een formulier of overeenkomst te laten tekenen. Dit geeft alle partijen bij voorbaat duidelijkheid over wat wel en niet gedeeld mag worden.

Wat zegt de wet?

De doorgaande lijn komt op enkele plekken expliciet terug in wet- en regelgeving. Het gaat dan met name om de doorgaande lijn binnen de VvE ten aanzien van inhoud, pedagogiek/didactiek en ouderparticipatie. Daarnaast is er ook wetgeving die een doorgaande lijn soms in de weg zit, met name ten aanzien van de administratieve doorgaande lijn en de overdracht.

Wat helpt en remt bij de doorgaande lijn?

Doorgaande lijn bij de VvE: WPO en WOT

In artikel 4 van de wet op primair onderwijs wordt scholen al voorgeschreven om te werken aan een ononderbroken ontwikkeling binnen de basisschool. In artikel 167 worden gemeenten verantwoordelijk gemaakt voor het voeren van overleg met schoolbesturen en directies van

kinderopvang en het zorg dragen voor het maken van afspraken over de organisatie van een doorlopende leerlijn van voorschoolse naar vroegschoolse educatie.

In de WOT (art. 15i) staat beschreven dat de inspectie op de locaties met gesubsidieerde voorschoolse educatie (onder meer) onderzoek kan verrichten naar de doorgaande lijn tussen voor- en vroegschoolse educatie. Daarom is doorgaande lijn ook opgenomen in het waarderingskader, waarbinnen ook de relatie met afspraken met de gemeente en uit de LEA worden benoemd.

Medezeggenschap binnen het IKC: WMS, WKO en de WOR

Als het gaat om zeggenschap van ouders, dan heeft een kindcentrum te maken met twee wetgevingskaders die nog niet op elkaar zijn afgestemd. Het onderwijs valt onder de Wet primair onderwijs (Wet Medezeggenschap op scholen, WMS) en de kinderopvang onder de Wet Kinderopvang. In de kinderopvang heeft men een oudercommissie (OC), in het onderwijs een medezeggenschapsraad (MR). Bij samenwerkingsinitiatieven op één locatie, waarbij een school en een kinderopvangorganisatie zijn betrokken, zal de school de MR moeten betrekken en de kinderopvang de oudercommissie, maar veelal ook de Ondernemingsraad, vanwege de wet op de ondernemingsraden (WOR). In een kindcentrumraad kunnen veel gemeenschappelijke zaken worden besproken, maar er blijven een paar zaken die volgens de verschillende wetten in de MR, OR en OC moeten worden besproken.

Uitwisseling van (kind-)gegevens: AVG

Bij het doorgeven van ouder- en kindgegevens van de ene naar de andere instelling moeten organisaties rekening houden met de regels rond privacy en dat met name met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Het is verplicht om ouders toestemming te vragen voor de informatieoverdracht van de ene organisatie naar de andere. Dit kan door ouders een formulier of overeenkomst te laten tekenen. Dit geeft alle partijen bij voorbaat duidelijkheid over wat wel en niet gedeeld mag worden. Uit de praktijk blijkt dat organisaties die een overeenkomst laten tekenen, minder weerstand van ouders krijgen bij de overdracht van gegevens. Als de overeenkomst meteen bij een startgesprek wordt voorgelegd, werkt dat vaak beter dan op een later moment, als er bijvoorbeeld al iets is voorgevallen.

Uit onderzoek komt naar voren dat kinderopvangorganisaties en scholen worstelen met de complexiteit van de AVG. Het ministerie laat daarom een speciale handreiking ontwikkelen die zich richt op AVG-vraagstukken bij de informatieoverdracht tussen kinderopvangorganisaties en scholen. (Kamerbrief Onderwijsachterstanden, 19 mei 2020)

Het belang van de doorgaande lijn binnen het IKC

In dit artikel maakten we onderscheid tussen 7 doorgaande lijnen, deze lijnen kunnen zowel horizontaal (door de dag heen) als verticaal (een opbouw naar leeftijd) worden ingevuld. Waar het bij elk van de genoemde lijnen om gaat, is dat partners binnen het IKC denken en handelen vanuit een gedeeld perspectief.

Het werken aan doorgaande lijnen is uiteraard niet voorbehouden aan het IKC. Tussen peuteropvang (zeker in het geval van VvE) en scholen is ook daar waar er geen sprake is van een IKC wel een

(beperkte) doorgaande lijn en los daarvan ontstaan er om verschillende andere redenen doorgaande lijnen tussen opvang en onderwijs. Doorgaande lijnen zijn dus niet specifiek voor een IKC, maar IKC's maken het werken aan een doorgaande lijn wel veel eenvoudiger en noodzakelijker.

IKC's zijn er in verschillende soorten en maten. In sommige gevallen zitten partners min of meer toevallig in hetzelfde gebouw en wordt er niet meer gedeeld dan de koffieautomaat. Deze samenwerking noemen we ook wel back-to-back samenwerking. In veel gevallen zien we dat de partners de nabijheid willen benutten en ambities hebben die verder gaan. Zij versterken binnen het IKC de samenwerking en werken daarbij aan de genoemde doorgaande lijnen. Maar waarom zouden ze dit eigenlijk doen?

Het werken aan de doorgaande lijn gebeurt in de meeste gevallen primair vanuit het kindbelang. De overgang naar het basisonderwijs wordt gezien als een mijlpaal in het leven van kinderen (Giallo, Treyvaud, Matthews & Kienhuis, 2010). Kinderen, leerkrachten en het gezin van het kind ervaren bij de overgang naar de basisschool een verandering van een focus op de *sociale ontwikkeling* van het kind naar een focus op de ontwikkeling van *cognitieve vaardigheden* (Pianta & Kraft-Sayre, 1999). Ook vindt er een verandering plaats in de interactie tussen de leerkracht en het kind door een hogere kind-leerkracht ratio en een verandering van interactie tussen kinderen onderling (Rimm-Kaufmann & Pianta, 2000). Uit onderzoek (Dekker e.a., 2016) weten we dat met name de overgang van voorschool naar school voor veel kinderen een grote stap is. Zo'n 20% van de kinderen ondervindt problemen bij de overgang, en binnen deze groep zijn de zogenaamde 'doelgroepkinderen' oververtegenwoordigd. Uit onderzoek van Gutman, Sameroff & Cole, 2003 blijkt dat de mate waarin kinderen klaar zijn voor de overgang en zich kunnen aanpassen aan deze veranderingen invloed heeft op de toekomstige schoolprestaties van het kind.

- Nog niet overtuigd? Kijk dan naar dit lijstje positieve resultaten van een goed gecoördineerde transitie van voorschool naar school (Rooker, Kruiter en Jepma, 2017):*
1. Kinderen voelen zich veiliger, zeker en ondersteund in de nieuwe schoolomgeving.
 2. Kinderen laten sociale en emotionele veerkracht zien in de nieuwe schoolomgeving.
 3. Kinderen krijgen het gevoel bij de (school)gemeenschap te horen.
 4. Kinderen hebben een positieve relatie met leerkrachten en andere kinderen.
 5. Kinderen voelen zich positief over zichzelf.
 6. Kinderen laten leerbereidheid zien.
 7. Kinderen laten betere prestaties zien.
 8. Gezinnen beschikken over informatie ten aanzien van de transitie aangepast aan de ouders.
 9. Gezinnen zijn betrokken bij het schoolgaan.
 10. Relaties tussen gezinnen en school zijn respectvol, wederzijds en responsief.
 11. Leerkrachten zijn goed voorbereid op de komst van nieuwe kinderen en kunnen de komst van de kinderen planmatig ondergaan.

Maar er zijn meer redenen om aan een doorgaande lijn te werken binnen het IKC. Als professionals binnen een IKC samenwerken, versterken zij elkaar. Samen kunnen ze thema's uitdiepen en komen tot integrale en brede programma's. Wil je als één team werken binnen het IKC, dan moet de organisatie en het programma binnen het IKC ook zo veel mogelijk een geheel zijn. Samenwerken gaat immers veel verder dan samen vergaderen en een gemeenschappelijk teamuitje; het gaat over samen je werk doen. Dat betekent dat er in enige mate sprake moet zijn van wederzijdse afhankelijkheid bij het werk. Een voorbeeld: Als iedereen binnen het IKC toeleeft naar het thema

'vakantie', dan is er meer afstemming en samenwerking mogelijk, dan wanneer school, bso en dagopvang elk hun eigen thema starten.

Daarnaast scheidt de term **Integraal** Kindcentrum verwachtingen. Ouders gaan er door deze term (niet geheel ten onrechte) vanuit dat zij met één organisatie te maken hebben. Ook al weten ze dat er formeel meerdere partijen achter de deur zitten, zijn zij toch vaak verbaasd als systemen niet op elkaar aansluiten, er meerdere nieuwsbrieven zijn, de regels voor kinderen verschillen en ze een ziekmelding twee keer moeten doorgeven. Kun je deze verwachting van ouders waarmaken zonder te werken aan de 7 doorgaande lijnen? Wij denken van niet.

Tot slot

Inmiddels blijkt dat in sommige integrale kindcentra door de samenvoeging van voorschoolse voorzieningen, bso en onderwijs de doorgaande lijn zo goed wordt gerealiseerd, dat deze niet meer expliciet aan de orde is. Is er daadwerkelijk sprake van een INTEGRAAL kindcentrum, dan hebben we het niet meer over opvang, voorschool, school en buitenschoolse opvang, maar gaat het kind naar het IKC, waarbij alle partners vanuit een gedeelde visie werken aan de kindontwikkeling.

Geldt dit ook voor u? Beoordeelt u eens hoever uw IKC is in de ontwikkeling van de zeven doorgaande lijnen.

Bronnen

Dekker, B., Paulussen-Hoogeboom, M.C., Weerd, M. de, Jepma, IJ. & Kruijter, J. (2016). *Conditie voor kindvriendelijke overgang. Eindrapport*. Amsterdam/Utrecht: Regioplan/Sardes

Giallo, R., Treyvaud, K., Matthews, J., Kienhuis, M. (2010). Making the Transition to Primary School: An Evaluation of a Transition Program for Parents, in *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, v10 p1-17 2010

Gutman, L., Sameroff, A. & Cole, R. (2003). Academic Growth Curve Trajectories from 1st Grade to 12th Grade: Effects of Multiple Social Risk Factors and Preschool Child Factors, *Developmental Psychology* 39(4):777-90 · August 2003

Inspectie van het Onderwijs (2017). *Onderzoekskader 2017 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs*, Utrecht: Inspectie van het Onderwijs

Jansen, A. (2013). *De doorgaande lijn in beeld*, Almere: Etuconsult en het Landelijk Steunpunt Brede Scholen.

Ministerie van OCW (2018). *Stand van zaken moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs*, Den Haag: OCW

Ministerie van OCW (2020). *Kamerbrief Onderwijsachterstanden 19 mei 2020*, Den Haag: OCW

Pianta, R.C., Kraft-Sayre, M. (1999). Parents' Observations about Their Children's Transitions to Kindergarten. *Young Children*, v54 n3 p47-52 May 1999

Rimm-Kaufman, S., Pianta, R.C. (2000). An Ecological Perspective on the Transition to Kindergarten: A Theoretical Framework to Guide Empirical Research, *Journal of applied developmental psychology*, Volume 21, Issue 5, September–October 2000, Pages 491-511

Rooker, M., Kruijter, J., Jepma, IJ., (2017). *Dag kinderdagverblijf, hallo school! Handreiking voor een kindvriendelijke overdracht*, Utrecht: Sardes

Meer van Sardes lezen over het IKC:

Studulski, F en Kruijter, J. (2017). *Handboek Kindcentra. Op het goede spoor*. Utrecht: Sardes

Studulski, F. en Kruijter, J. (2017). *De gemeente en het IKC*. Utrecht: Sardes

Kruijter, J. en Studulski F. (2019). *Whitepaper 2. De toekomst van het IKC*. Utrecht: Sardes